

Särskilt skyddsvärda träd

Gamla och grova träd har blivit allt ovanligare i landskapet. I produktionsskogen avverkas träden långt innan de har nått sin maximala ålder och många lövängar och hagar har odlats upp. Idag finns många av de värdefullaste träden i människans närhet, i parker, alléer och kyrkogårdar och inte minst i de gotländska ängen som fortfarande finns kvar. Träd kan hysa en oerhört rik biologisk mångfald, i synnerhet om de är gamla, grova eller ihålliga. På barken växer lavar och mossor, medan veden och mulmen (murket trämjöl i håligheter) kan hysa många svampar och insekter. Många svampar lever också i symbios med trädens rötter, så kallad mykorrhiza. Åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd förväntas ha en positiv effekt för över 400 rödlistade arter. Träden har också en stor betydelse för landskapsbilden och utgör en viktig del av vårt kulturarv.

Med särskilt skyddsvärda träd avses i åtgärdsprogrammet:

Jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.

Mycket gamla träd; gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år.

Grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam.

Både levande och döda träd ingår i definitionen.

På Gotland är det mycket ovanligt med jätteträd, medan vi fortfarande har rikligt med gamla träd. Dessa är ofta klena och senvuxna på grund av magra och torra förhållanden eller återkommande klappning. Flera inventeringar har visat att i synnerhet lavfloran på de senvuxna träden är oerhört rik.

Hot

Under senare år har flera trädslag drabbats av sjukdomar, de allvarligaste är almsjukan och askskottsjukan. Almsjukan arbetar länsstyrelsen med att bekämpa, medan vi inte vet någon metod för att bekämpa askskottsjukan.

Igenväxning av ängs- och hagmarker är ett stort problem, exempelvis har gamla ekar svårt att överleva i tät skog. Upphörd klappning gör att många tidigare klappade träd dör i förtid, men i dagsläget kan vi inte rekommendera att man klappar ask och alm på grund av askskottsjukan och almsjukan.

Ett stort hot mot träden är att de huggs ned, t.ex. i alléer, kyrkogårdar och parker. Ofta betraktas träden som en säkerhetsrisk när de blivit tillräckligt gamla för att vara intressanta för hotade arter och grönområden i tätorter är ofta utsatta för andra typer av exploatering t.ex. husbyggen.

En jätteek i Lojsta, något som är mycket sällsynt på Gotland. Till höger ett igenväxt änge i Rone. Många av träden har spår efter klappning och kan vara mycket gamla och hysa många ovanliga lavar trots att de är klena.

Så här kan du gynna skyddsvärda träd!

- Hugg inte ned gamla träd! Tänk på att även klena träd kan vara gamla om de växer på mager mark eller har klappats tidigare.
- Sköt ängen och lövrika hagar så att de inte växer igen.
- Frihugg gamla ekar, de kräver mycket ljus för att trivas. Åtminstone bör inga träd växa in i kronan. Kontakta gärna Länsstyrelsen innan frihuggning!

Vad är ett åtgärdsprogram?

Åtgärdsprogram tas för närvarande fram för en mängd hotade arter som behöver särskilda åtgärder för att kunna bevaras för framtiden. Åtgärdsprogrammet för blodtoppblomvecklaren har tagits fram av länsstyrelsen på Gotland, som också ansvarar för att åtgärderna utförs. Det finns att ladda ner på naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se.

Kontakt

Annika Forsslund, 010-223 93 70 annika.forsslund@lansstyrelsen.se

David Lundgren, 010-223 92 67 david.lundgren@lansstyrelsen.se

Koordinatorer, åtgärdsprogram för hotade arter

www.lansstyrelsen.se/gotland

